

SPRÅKLIK SAMLING

1960

NR. 5
OKTOBER — NOVEMBER

* UTGITT AV LANDSLAGET FOR SPRÅKLIK SAMLING *

ETT ÅRS VEKST HAR GJORT SPRÅKLIK SAMLING TRE GANGER STERKERE

Aksjonsuka i september ga oss 10 nye lag

Språklig Samling kan notere en pen framgang fra landsmøtet i desember i fjor. På disse 11 månedene har laget auka medlemstallet fra 500 til om lag 2000 og det er skipa nær tjue nye lag, slik at lagstallet er kommet opp 30. Det vil si at auken er mer enn tredobbel.

Aksjonsuka i september var en mektig stimulans for organisasjonen. Det var først og fremst her vi høsta fruktene på lagsfronten. Det ble holdt ei rekke møter rundt om i landet — og nye lag og medlemmer kom til. Vi bringer notiser om nye lag inne i avisene. Dessuten klarte aksjonsuka å engasjere avisene — og ei rekke polemikker fikk sitt startskudd i uka.

Vel møtt i Bø

Vi ønsker alle landsmøtedeltakarane hjertelig velkomne til positive drøftingar og hyggelig samvære i Bø.

Halvor Dalene
formann i Bø lokallag.

Hallvard Kåre Kuløy
formann i elevlaget ved landsgymn.

«Dommerne bør slutte opp om den nye læreboknormalen»

Juridisk språkbruk drøfta på dommermøte i Bergen

I et foredrag om juridisk språkbruk i Bergen 23. september, hevda høgsterettsdommer Karsten Gaarder at dommerne i prinsippet bør slutte opp om den nye læreboknormalen. Taleren hevda at den juridiske stilten har en rekke feil. Det er komisk å høre hvordan små, dagligdagse ting, som menigmann kan omtale på en enkel og likefram måte, kan skrives uhyre vanskelig når en dommer

stol skal omtale ei sak. Høgsterettsdommeren dro fram mange eksempler på de lange og ofte uforståelige venningsene som fins i dommer. Etter foredraget, som ble holdt på et møte i Den norske dommerforening, var det debatt. Somme av talerne gikk sterkt mot forslaget om at domstolene skal nytte den nye læreboknormalen. Dess-

(Over til side 2)

Skriftlig sidemålsekseamen i nest siste gymnasialsklasse

Sidemålsnemnda legger fram innstillinga si

Sidemålsnemnda til Landslaget for Språklig Samling har nå avslutta arbeidet med innstillinga si, som er sendt ut til drøfting i lokallaga.

Nemnda går enstemmig inn for å flytte fram den skriftlige eksamen ett år i gymnasiet. Det er ikke tanke at kunnskapskrava skal reduseres eller at stiloppgavene skal gjøres lettere. Nemnda meiner at oppgavene i dag er så pass elementære at det vil være en fordel om yngre elever får prøve seg på dem.

Medlemmene foreslår ei omlegging og effektivisering av undervisninga i sidemålet, som nå er spreidd over for stort tidsrom. Nemnda går derfor inn for å beholde det samme litteraturpensumet i gymnasiet, både i hoved- og sidemål. Nemnda går også inn for at det blir lagt mer vekt på stillære i morsmålsundervisninga. Etter nemnda sitt framlegg skal norskimene i siste gymnasialsklasse i stor monn nytes til gjennomgang av litteratur, og arbeid med hovedmålet.

Lokallaga seier nei til folkerøysting

«Inkonsekvent om Språklig Samling går i brodden»

Dei tre lokallaga i Ålesund, Arendal og Vinstra (elevlaget) seier nei til kravet om folkerøysting. Som kjent ba landsstyret desse laga drøfta saka og gi sine synspunkt vidare. Innstillingane skal vere eit opplegg til ordskiftet på landsmøtet i Bø.

Ålesund trur at folkerøysting ikkje er nok innarbeid i vårt demokrati. Det er redd for ein demagogisk propaganda og trur det er uråd å bli samde om eit voteringsgrunnlag. Laget meiner at Språklig Samling si viktigaste oppgåve må vere å spreie saklig opplysning og registrere sammorskfolket utan at språkstriden blir kvessa til.

Arendal er meir nyansert i synspunkta. Laget trur at Stortinget speglar av folke-

opinonen i denne saka, trass i at riksmaalsfolk prøver å skape ei kjensle av at vi er utsette for tvang. Laget hevdar likevel at sjølvé kravet er eit ypperlig samlingsmerke og det reknar ikkje med at voteringsgrunnlaget er noe hovudproblem. Men (Over til side 2)

Språklig tre-kantslag i NRK

Helge Ytrehus vår mann i «Rettferd i målstriden»

Språklig Samling er offisielt godtatt på linje med de to tradisjonelle kamplaga på målfronten, Riksmaalsforbundet og Noregs Mållag.

I sluttet av november møter de tre organisasjonene hverandre til dyst i Norsk rikskringkasting. «Rettferd i målstriden» er tittelen på programmet. Arbeidsutvalget har gitt dr. philos Helge Ytrehus i oppdrag å representere Språklig Samling i trekantduellen. Ytrehus skulle være vel kjent for de fleste. Han er medlem i landsstyret vårt og dessuten styremedlem i Lillehammer og omland lokallag.

Riksmaalsforbundet stiller opp med redaktør Ernst Sørensen og Noregs Mållag med teaterkonsulent Ivar Eskeland.

Sunndalsøra og Otta nye sentra i organisasjonen

200 mennesker på kulturkved i Lunde-laget

satt i gang arbeid på Nærøy og Foldereid med.

Ole A. Torgersrud står i brodden for Otta lokallag. Gudbrandsdalen har eit lokallag frå før, ved landsgymnasset i Vinstra.

Tidligere stortingspresident, rektor Gustav Nativig-Pedersen er valt til formann i Stavanger lokallag.

Telemark kan notere fire nye lag og grupper. I Sauherad har Reidar Ávik vært (Over til s. 2)

Påmelding til landsmøtet 26. og 27. november

Med dette nummeret av avisa innbyr vi medlemmene våre til landsmøte i Bø i Telemark helga 26. og 27. november. Detaljar om arrangementet og programmet finn du inne i avisa. På side 2 har vi prenta ein påmeldningsblankett. Dei som er interesserte i å vere med på landsmøtet, må snarast råd er fylle han ut og sende han til Språklig Samling, postboks 636, Oslo. Siste frist for påmelding er 15. november.

La oss markere framgangen frå aksjonsveka. — Møt opp i Bø!

STUDIEPLANEN ER Klar

5 BREV OM SPRÅKHISTORIA OG SITUASJONEN I DAG

Etter landsmøtet kan medlemmene sette fart i studiearbeidet. Sekretariatet har lovt at studieopplegget skal være klart til Bø. I 5 brev blir ulike sider av språkhistoria og den aktuelle situasjonen lagt fram i form av korte artikler. På bakgrunn

av artiklene blir det utarbeidd en del punkt og spørsmål som skal danne grunnlaget for diskusjonene.

I 1. brev får vi en oversikt over språkhistoria fram til år 1900. 1907, 1917, 1938 og 1952 er sentrale årstall i brev 2, som gir språkhistoria videre fram til vår tid. I det neste studiebrevet understreker forfatterne den sosiale bakgrunnen for språkstriden og dveler ved begrepa folkemål, talemål og skriftspråk. «Samfunnet vi lever i», er tittel på 4. brevet. Her møter vi samlingstanken i skole, aviser, litteratur, teater og radio, og vi får ei føring med påverknaden fra fremmede språk. Det siste brevet tar for seg de argumenta som motstanderne våre bruker flittigst i diskusjoner.

Fra nyttår setter vi i gang studiearbeidet for alvor.

Mye anna stoff

må stå over denne gongen. Landsmøtet krev sin plass, og avisar er lita.

BØ LOVER BILLIG OPPHALD

Rimelig overnatting — Reiseutjamning på møtet

Så er det bare eit par veke att til landsmøtet i Bø. Det er dei to lokallaga i bygda som er tekniske arrangerar, Bø lokallag og elevlaget ved landsgymnaset. Halvor Dalene og Hallvard Kåre Kuløy, som er formenn i laga, melder at alt blir gjort for å skaffe deltakarane eit billig og samstundes godt opphold i bygda. Ungdommen, og gjerne eldre med, kan overnatte på landsgymnaset for eit par kroner, men då bør dei ta med sovepose. Dei som ønskjer å sove betre, får plass på hotell for om lag 10 kr. All mat blir servert på gymnaset. Frokosten kostar kr. 2,50 og middagen blir ei krone dyrare.

Sjølv landsmøtet blir halde på gymnaset, som ligg 10 minutt frå jernbanestasjonen.

Landsmøtet tar til kr. 17 laurdag. Det kjem sørgegåande og nordgående tog til Bø om lag kl. 16.35. Folk i Kristiansand kan reise heimanfrå kl. 12.52, frå Arendal kl.

NÅ MÅ VI

ha årspengane frå dei medlemmene som ikkje har betalt for 1960. Sekretariatet må ha fullständig oversyn over medlemstalet før landsmøtet sist i månaden.

Ver vennlig og send kr. 5 (kr. 2,50) over postgirokonto nr. 163 78 snarast.

DOMMERNE --

(Over fra s. 1).

verre var det satt av for kort tid til debatten, slik at problemet ikke ble grundig gjennomdrøfta.

I en samtale med Språklig Samling sier høgsterettsdommer Gaarder at det særlig er den overdrevne bruken av substantiver som er den store bøygen. Det er utvikstene fra den gamle kanskilisten som sitter igjen.

— Er det noen utvikling å spore?

— Ja, det har da skjedd store framskritt etter jeg ble juridisk kandidat for 35 år sia, svarer høgsterettsdommeren. Og den utviklinga er fremdeles i gang. Språket er blitt mye ledigere, og det gjelder også den juridiske språkbruken.

★

Høgsterettsdommer Gaarders foredrag vil bli trykt i ett av de første numra av «Medlemsblad for Den norske dommerforening.»

Programmet

for landsmøtet i Bø 26. og 27. november 1960

LØRDAG 26.

- kl. 17.00 Åpning. Velkomsthelsing. Val av dirigenter, sekretærar og ulike nemnder.
kl. 17.30 Årsmelding. Rekneskap.
kl. 19.30 Festmøte.

SØNDAG 27.

- kl. 10.00 «Ein samlande skriftnormal». Kort innleiing. Ordskifte.
kl. 11.15 «Sidemålets plass i skolen»
«Kravet om folkerøysting»
Gruppearbeid.
kl. 13.00 Middag.
kl. 14.30 Plenumsdebatt Sidemålet — Folkerøysting — Samlenormal.
kl. 16.15 Val av formann, nestformann, landsstyre og revisorar. Kontingent for 1961. Eventuelt.
kl. 17.00 Avslutning.

Nye sentra

(Forts. fra side 1).

kontaktmannen. Styret blir konstituert i disse dager. Det har vært ualminnelig sterkt

oppslutning i nettopp denne kommunen, og det kan vel skyldes den kløyvende språkstriden som har herja bygda i seinere tid. — Johs. Søreid fra Skotfoss står i spissen for Solum-laget. — I Heddal og Notodden lokal-lag heter den første formann Odd Hansen. Drangedal har til nå ikke konstituert seg.

Fra Tromsø melder Lars Normann Sørensen at lokal-laget blir offisielt stifta om få dager. Det blir arbeidt med å få aktivisert Tromsdalen og Finnsnes også i første omgang.

På mange stader fikk vi nye kontaktfolk, slik at vi kan vente fleire lag i haust. Elles blei det arrangert ei rekke gode møte. I Lunde samla rektor Halvor Dalene 200 menneske. I Nesbyen tala stortingsmann Einar Hovdhaugen til over 100 menneske, og like godt var frammettet i Arendal og Bø. Forfattaren Waldemar Brøgger hadde to svært gode møte i Lillehammer og Porsgrunn, og mye folk var til stades.

Klipp ut og sendt påmeldinga til KLIPP UT!

SPRÅKLIG SAMLING, postboks 636, Oslo

før 15. november.

Påmelding til Landsmøtet

Namn

Adresse

Eg reknar med at eg kjem til Bø ..... kl. .... dag

Eg ønskjer å bu

{ på landsgymnaset

på hotell

(Sjå opplysningsane).

KLIPP UT!

KLIPP UT!

BØ ELEKTRISKE FORRETNING L/L

gjev sakkunnig rettleiing i val av

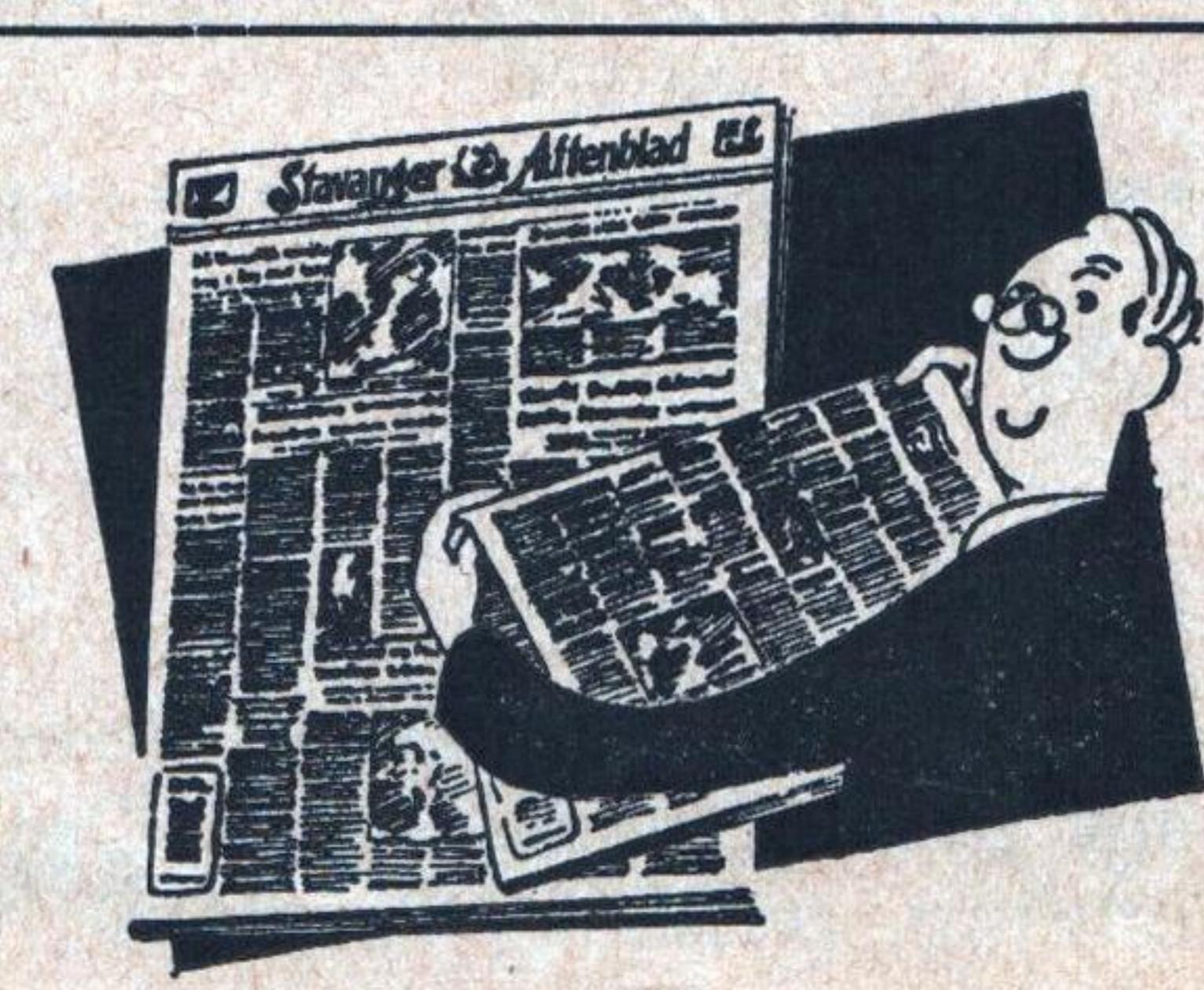
Radio, Fjernsyn, Elektriske koke- og varmeapparat.

Telefon nr. 46 - Bø i Telemark

Hørte Samvirkelag

Assortert landhandel

Shell bensin og olje

Notariusbekrefet
nett-o-pplag: 35 503

Alle
legger
brett på -

Stavanger Aftenblad
BLADET FOR ROGALAND

Åse Gruda Skard

BARN I DAGLIGLIVET

Dosent i barnepsykologi, Åse Gruda Skard, har i denne nye utgaven av sin praktiske foreldrebook tilføyet en mengde nytt stoff om barnas sinn og handlemåte, og de problemer en oppdrager til stadighet står overfor. Boken er gjennom-illustrert med fotografier og tegninger og koster ib. kr. 32,50. «Det er et veldig stoffområde i denne boken, og det er fremstilt slik at den jevne leser har mulighet for å følge med i det.... Den gir oppdrageren glede over og tro på sin oppgave. Den gir solid kunnskap om hva vi kan vente av barn på ulike alderstrinn.... Vi trenger dens kloke innsikt og gode råd vi oppdragere av i dag.»

Astrid Vatne i Adresseavisen.

«Tonen i boka er trygg, varm og menneskelig.»

Sonja Hagemann i Dagbladet.

J. W. CAPPELENS FORLAG

SPRÅKLIK SAMLING

Utgitt av Landslaget for Språklig Samling

REDAKTØR:

Per Egil Hegge

REDAKSJONS MEDLEM

Jostein Stokkeland

ANSVARLIG REDAKTØR

Arne Kielland

Redaksjon og ekspedisjon: postboks 636, Oslo.

Postgirokonto nr. 163 78 - Utgitt i Oslo.

— Abonnement pr. år: kr. 5. —

TRYKT HOS S. BERN. HEGLAND, FLEKKFJORD.

Neste steg

Om et par uker samles vi til landsmøte for andre gang i lagets korte historie. Vi kan gle oss over en markert framgang fra i fjor. På ellevre måneder har vi også lags- og medlemstallet tre ganger.

Vi har bygd den første grunnmuren. Nå er vi blitt så sterke at vi må ta viktige, ofte prinsipielle, spørsmål opp til drøfting. Programmet for landsmøtet varsler en ny periode i laget.

Møtet i Bø skal ta stilling til sidemålets plass i skolen og kravet om folkeavstemning. Vi legger likevel ikke skjul på at den saka som vil bety mest for arbeidet vårt, er planen om en samlende skriftnormal. Landsstyret ønsker at det skal bli satt ned ei nemnd som skal utarbeide framlegg til en slik privat normal eller rettesnor om en vil.

Ulike syn vil trulig tørne i hop i enkelte av disse sakene. Vi skal være glad for det. Vi ønsker at spørsmåla må bli gjenstand for saklig og fordomsfri vurdering. Også på det viset håper vi at Bø skal gi oss et sterkt landsmøte.

Vel møtt i hjertet av Telemark!

Juristene og språket

Det var ikke noe nytt spørsmål mennene i Justisdepartementet, høgsterettsdommer Karsten Gaarder tok opp på møtet i Den norske dommerforening i Bergen sist i september. I 1925 sendte Paal Berg, som da var justisminister, et rundskriv til tjenestemennene i Justisdepartementet, der han gikk inn for et ledigere språk. I innledninga sier han m. a.:

«Stortingets justiskomite uttalte 1912 i sin innstilling om civilprosessreformen, at det var øns-

skelig å få lovsproget forenklet og fornorsket. (Innst. I XV — 1912, s. 5). Både lovsproget og det almindelige departements-sprog har i de senere år undergått en påtagelig utvikling i retning av klar og naturlig norsk sprogbruk. Men ennu er det mange levninger fra tidligere ti-ders «kancellistil» med lange sammenslyngede perioder, stiv-nede fraser og dansk-tyske ord og uttrykk som ikke lenger er naturlige for oss.

Det trenges et bevisst og plannmessig arbeide for å få departementssproget mere enkelt og fritt, og mere svarende til norsk sprogfølelse i nutiden.»

Dette problemet er kanskje aktuelt fremdeles?

BØ

TOBAKKSFORRETNING

Tlf. 186 - Bø i Telemark

Alt i steintøy, glastøy og presangar.

Bø Maskin & Teknikk %

Tlf. 134 - Bø i Telemark

Vest-Telemarks best assorterte RØRLECKERFORRETNING

Alt i BAKERVARE R til rimelige priser

Hallvard Berge

BAKERI — KONDITORI

Tlf. 279 a - Bø

Ta en tur innom vår nye kafé!

Stort, lyst lokale.

Centrum Kafé

Tlf. 279

Ungdommar om samtida i moderne språkdrakt

Motstandarane våre vil kanskje seie at det er preten-siøst av oss å gi ut eit Kul-turskrift. Vi har likevel våga det. Skriftet vil ligge føre i Bø. 2 kroner er prisen for 28 sider.

Skriftet inneholder så mye. Afrika har fått sitt varme helsingsdikt, og det gir oss ein peikepinn om at skriftet

er aktuelt i innhold. Vi skal ikkje røpe forfattarane, men emna i artiklane og intervjuer spenner frå etikk og kjærleik til strukturendringar i skolen, sosiale ungdomsproblem og internasjonalt samliv. Ei novelle og fleire dikt gir variasjon.

Synspunkta og tankane i skriftet står for forfattarane si eiga rekning. Meininga med skriftet har vore å samle synspunkt frå ungdommar med ulike interessefelt — og presentere dei i ei moderne språkform, slik ho blir nytta av kvar einskild.

FRAMLEGG TIL LANDSMØTET

Arbeidsutvalet har sett 15. november som frist for dei som ønsker å komme med framlegg til landsmøtet.

Erling Nodeland, Carl A. Gundersen og Ivar Haraldstad, alle Kristiansand, svarer på utfordring og gir kr. 10.

Peter Viken, Nesbyen, svarer på utfordring og gir kr. 10.

Ludv. Oppedal, Husøy, svarer på utfordring og gir kr. 10.

Sjølsagt er det høve til å støtte oss med bidrag om en ikke er blitt utfordra. Vi vil være svært takknemlige for det. Utgiinga av kulturskriftet vårt vil koste oss en del, og vi oppfordrer medlemmer og andre som sympatiserer med oss, om å gi sitt bidrag.

Midtbygda Handelslag

Tlf. 62 - Bø i Telemark.

Snarkjøpsbutikk med eiga manufakturavdeling

Årets nye skjønnlitterære BØKER får De nå hos oss.

Stort utval i SKRIVESAKER og KONTORMATERIELL.

K. Sandåker - Bok- & Papirhandel

Bø, Telemark

TRYKKSAKER

utføres på alle målføre.

Rimelige priser — hurtig levering.

Bø Papir og Trykk

Det største utval i jernvarer - kjøkkenutstyr og sportsartiklar finn De hjå oss. Alf Bjerkes maleri. Jøkul og Ulefoss omnar og kaminar.

Bø Jernvareforretning A/S

Kommer De til Bø, besøk

Nymoen Kafé

Vis a vis Telemark landsgymnas.

Plass til 150 gjester.

Telemark Eggcentral

Engrosomsetning av egg og fjørfeslakt.

Mottakarstasjon for ull i Telemark.

Telefon Bø i Telemark 183

Drøkk MJØLK frå

BØ MEIERI

L/L BØ MØLLE

BØ I TELEMARK

LUNDE SPAREBANK

LUNDE I TELEMARK

Ordner alle vanlige bankforretninger.

BYGGMESTER SAMUND TRESLAND GVARV

Autorisert entreprenør.

Johs. Haugen

GVARV

Assortert landhandel

GVARV
PØLSEFABRIKK

Prima
fårepølser

Gvarv
Samvirkelag

Assortert landhandel

AUVER ØYGARDEN

GVARV

Assortert landhandel

Ur - Briller - Kikkerter
i godt utvalg

Slettemo
Ur & Optikk

BØ - Tlf. 180

FRØYATUN
TRIKOTASJE

Godt utvalg i
GARN og
TRIKOTASJE

PEDER OLSENS EFTF.

Tlf. 53 Bø i Telemark

BAKERI og KAFÉ

BANKEN FOR BØHERINGANE

Bø Sparebank

Over 100 år i bygda si teneste.

Sensasjon på boligmarknaden!

Einesal av Solheims typehus levert ferdig over grunnmur for kr. 33.000, for 85 m² leilighet, alle installasjoner inklusive.

H. H. KAASA A/S Bygningsforretning.
Tlf. 154 - Bø i Telemark.

Bø
Frisørsalong

Moderne klipp
og frisering.

Venner av nynorsk
venner av bokmål
forenes om målet
i Språklig Samling.
Venner av Språklig
Samling er venner
med klær fra

Gjermund Grivi

★ Bø og distriktet helsar ★

Telemark Yrkesskule

Opplæring i desse fag :

Mekanikerklasse 10 mnd. Landbruksmekanikerklasse I og II, 2-årig opplæring. Maskinarbeiderklasse, 10 mnd. Elektrikerklasse, 10 mnd. Sveisekurs fra 2 mnd.—4 mnd. Tømmerklasse I, 10 mnd. Tømmerklasse II og III, 2-årig opplæring. Snekkerklasse I, 10 mnd. Snekkerklasse II og III, 2-årig opplæring. Kjole- og draktsaumklasse I, 10 mnd. Kjole- og draktsaumklasse II og III, 2-årig opplæring. Lin- og kjolesaumklasse, 10 mnd. Vevklasse, 10 mnd. Lin- og kjolesaumklasse, 5 mnd. Vevklasse, 5 mnd.

Fri opplæring — Skulestipend.

Dei som har betala inn A-trygd i 30 veker samanhengande eller i 45 veker oppdeila tid, får opptil kr. 1.800,— i stønad til yrkesoppplæring. — Kursa tek til i august månad. Søknad innan 1. juni. Skriv etter plan og søknadsskjema. Adr.: Lunde i Telemark, tlf. 45.

Telemark

Sålefabrikk

Tlf. 156 - Bø i Telemark

Innleggsålar i pels, ull og filt.
Saueskinnstrekk for bilseter.

NILS GRIVI

Tlf. 37 - Bø i Telemark

Kolonial, glas og steintøy

Ingebjørg Almankås

VEYSTOVE

Tlf. 136 b - Bø i Telemark.

Løparar, puter, kuvertbrikker,
strikk kofter m. m.

— Bø —

Landmannsforretning

H. HARDANG

Tlf. 182 - Bø i Telemark

Alt i kolonial.

Dela til
Alfa-Laval mjølkemaskinar.

Velkommen i vår snarkjøpsbutikk !

Godt utvalg i kolonial, delikatesser,
frukt og grønsaker.

T. Wreim, Telefon 64.

Det største utvalg i

MØBLAR og SPORTSARTIKLAR
finner De nå hos

Einar Kåsa

ALT I KOLONIALVARE R

MANUFAKTUR OG SKOTØY

Bø Samvirkelag, Tlf. 7

— MØBELHALLEN —

BØ I TELEMARK

Alt i MØBLAR

Centrum Elektro %

BØ I TELEMARK

Elektrisk utstyr - Radio og TV-service.

Akkerhaugen og Gvarv

SØLV - PLETT - TINN

Bunadsølv

Gullsmed Besteland

Telefon 202 - Bø i Telemark

ERIK H. BØ

Tlf. 22 Bø i Telemark

KONFEKSJON OG MOTEVARER

*****

HEGLANDS BOKTRYKKERI,

FLEKKEFJORD

*****